

3 RIKSINTRESSEN OCH SKYDDADE OMRÅDEN .6



RIKSINTRESSEN OCH SKYDDADE OMRÅDEN	68
RIKSINTRESSEN	70
SKYDDAD NATURMILJÖ	80
SKYDDAD KULTURMILJÖ	90

RIKSINTRESSEN OCH SKYDDADE OMRÅDEN

I Hörby kommun finns ett stort antal skyddade områden, eller områden som omfattas av olika restriktioner, planer och program. Det kan bland annat vara områden av riksintresse, naturreservat eller områden som ingår i ett kulturmiljöprogram. Samma område kan omfattas av flera olika skydd, program eller andra restriktioner.



Betande kor inom riksintresse för naturvård, N 34 g, vid Södra Rörum.





Djur- och växtskyddsområde, Fjällmossen.

RIKSINTRESSEN

Områden som har betydelse för viktiga samhällsintressen kan bedömas vara områden av riksintresse och regleras i 3–4 kap. miljöbalken. Det gäller områden som är särskilt värdefulla för naturvärden, kulturmiljövärden eller friluftslivet, och områden med värdefulla material eller som är särskilt lämpliga för anläggningar för energiproduktion, vattenförsörjning m.m.

Områden som är av riksintresse enligt 3 kap. miljöbalken ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada deras värden eller möjligheterna att använda dem. Men att ett område är redovisat som riksintresse innebär inte ett ovillkorligt skydd eller en direkt rätt att använda det för det ändamål som det redovisats för. Ett område eller delar av det kan dessutom bedömas vara av riksintresse för mer än ett ändamål. Det är först i en juridiskt bindande plan eller i en tillståndsprövning som frågan om dess användning slutligen avgörs.

För ett antal områden anger 4 kap. miljöbalken vad man ska ta hänsyn till i bedömningen av exploateringsföretag eller andra ingrepp. Dessa områden är av riksintresse i sin helhet med hänsyn till de natur- och kulturvärden som finns där. Till denna typ av riksintresse hör bl.a. Natura 2000-områdena.



Riksintresse för vägar och energiproduktion.



RIKSINTRESSEN I HÖRBY KOMMUN

I Hörby kommun finns fem riksintressen för naturvård, två för kulturmiljövård, ett för yrkesfiske i inlandsvatten, ett för värdefulla ämnen och mineraler, två för väg och framtida vägnät, två för energiproduktion och energidistribution samt två för totalförsvaret. Dessutom finns sju Natura 2000-områden i kommunen vilka är jämställda med riksintressena.

Nedan redovisas de riksintressen som berör Hörby kommun. Värdebeskrivningarna under rubrikerna riksintresse för naturvård, Natura 2000-områden och riksintresse för kulturmiljövård är hämtade från respektive områdes registerblad och har inte reviderats.

Riksintresse för naturvård

Inom Hörby kommun finns fyra riksintressen för naturvård fördelade på 7 geografiska områden. Riksintresse för naturvård pekas ut av Naturvårdsverket enligt 3 kap 6 § miljöbalken.

N 34 Odlingslandskap på Linderödsåsen

delområde f: Fulltofta

Odlingslandskap vid Haggénäs och Fulltofta. Hagmarker med gamla ekar och stengårdesgårdar vittnar om äldre kulturlandskap.

delområde g: Södra Rörum

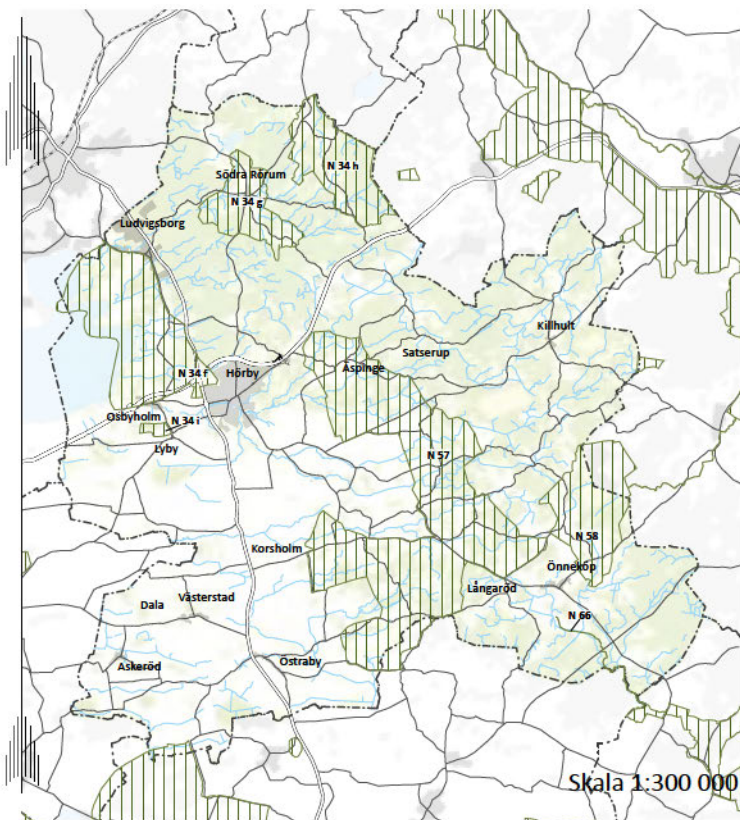
Odlingslandskap med olika hagmarkstyper med värdefull flora.

delområde h: Hagstad – Fundersed

Varierande odlingslandskap med små åkermarker, olika hagmarkstyper omväxlande med små skogsområden av olika typer som ek, bok, fuktlovskogar och planterade barrskogar.

delområde i: Lyby

Beteckningen stubbskottäng är en sammanfattande benämning på flera olika äldre hävdformer, vilka alla innebär att träd och buskar periodvis skärs ned till basen. Stubbskottängarna vid Lyby är belägna på mycket näringsrik mark och det finaste exemplet inom länet på en välbevarad rest av denna ålderdomliga naturtyp. I trädskiktet ingår ask, alm, lind, ek, björk och hassel. Många av träden är flerstammiga och bär spår av tidigare beskärning. Floran är mycket artrik med arter som skånsk nunneört, underviol, aklejruta och blåsippa. Västra delen är kraftigt igenvuxen medan den östra till stor del är öppen. Genom området löper en kraftledningsgata, där stubbskottängens träd och buskar föryngrats genom regelbunden nedhuggning. Den östra delen av området betas.



Karta: Riksintresse för naturvård



Riksintresse naturvård

Förutsättningar för bevarande

Fortsatt jordbruk med åkerbruk, naturvårdsinriktad betesdrift och skötsel av landskapselement. Restaurering av igenvuxna naturbetesmarker.

Områdets värden kan påverkas negativt av minskad eller upphörd jordbruks/betesdrift, skogsplantering av jordbruksmark, energiskogsodling, igenväxning, spridning av gifter eller gödselmedel, bebyggelse, nydikning, täkt, luftledning eller vägdragningar.

Bevarandet av våtmarkers värde kräver att områdets hydrologi skyddas mot: dränering, vattenreglering, dämning och torvtäkt. Avverkning av sumpskogar, skogar på fastmarksholmar och i kantzoner kan skada naturvärdena.

Lyby: Bibehållet nyttjande som stubbskottäng. Restriktioner i skogsbruk och betesdrift.

Säkerställande och skydd

- Naturreservaten Askebacken med Lyby stubbskottäng, Fulltofta, och Häggenäs.
- Ingår i nationell bevarandeplan för odlingslandskapet och i länsstyrelsens program för bevarande av natur- och kulturmiljövärden i odlingslandskapet.
- Natura 2000-område: Fulltofta, Allarps bjär (SCI). Fulltofta-Ringsjön (SPA).

N 57 Kvarnberga – Härröd – Östra Sallerup – Gummarp – Sniberup

Representativt odlingslandskap med utskiftade gårdar och småbruk i mellanbygd med varierad topografi. Här finns naturbetesmarker som utgörs av öppen hagmark, blandlövhage, ekhage, annan träd- och buskbärande hage och buskrik utmark och vegetationstyper som färsvingeltorräng, rödvenäng, högörtäng, ljunghed, stagghed och rödvenhed. De art- och individrika växtsamhällena hyser hävdgynnade arter som slättergubbe, fältgentiana, jordtistel, backtimjan, knägräs, darrgräs, rödkämpar, kärrsälting, majviva, och smörbollor.

Förutsättningar för bevarande

Fortsatt jordbruk med åkerbruk, naturvårdsinriktad betesdrift och skötsel av landskapselement.

Restaurering av igenvuxna naturbetesmarker.

Områdets värden kan påverkas negativt av minskad eller upphörd jordbruks/betesdrift, skogsplantering av jordbruksmark, energiskogsodling, igenväxning, spridning av gifter eller gödselmedel, bebyggelse, nydikning, täkt, luftledning eller vägdragningar.

Säkerställande och skydd

- Naturreservatet Sniberups fälä.
- Ingår i nationell bevarandeplan för odlingslandskapet och i länsstyrelsens program för bevarande av natur- och kulturmiljövärden i odlingslandskapet.
- Natura 2000-område: Sniberups fälä (SCI).

N 58 Fjällmossen

Representativt odlingslandskap, Ingmanstorp – Harphult, i skogs- och mellanbygd. Fjällmossen är ett värdefullt myrkomplex med en högt värderad plåtåformigt välvd mosse.

Förutsättningar för bevarande

Fortsatt jordbruk med åkerbruk, naturvårdsinriktad betesdrift och skötsel av landskapselement.

Restaurering av igenvuxna naturbetesmarker.

Områdets värden kan påverkas negativt av minskad eller upphörd jordbruks/betesdrift, skogsplantering av jordbruksmark, energiskogsodling, igenväxning, spridning av gifter eller gödselmedel, bebyggelse, nydikning, täkt, luftledning eller vägdragningar.

Bevarandet av våtmarkernas värde kräver att områdets hydrologi skyddas mot dränering, vattenreglering, dämning och torvtäkt. Avverkning av sumpskogar, skogar på fastmarksholmar och i kantzoner kan skada naturvärdena.



Säkerställande och skydd

- Del av området är fågelskyddsområde med beträdnadsförbud 1/3 - 30/6 årligen.
- Del av området utgörs av Fjällmossen – Viggardum naturreservat.
- Ingår i nationell bevarandeplan för odlingslandskapet och i länsstyrelsens program för bevarande av natur- och kulturmiljövärden i odlingslandskapet.
- Ett mindre område av myren är avsatt som naturreservat (Fjällmossen – Viggardum).
- Myren ingår i myrskyddsplan för Sverige.
- Natura 2000-område: Fjällmossen (SCI).

N 66 Verkeån med dalgång

Representativt odlingslandskap, Drakamöllan-Äskebjär-Glimmeboda-Brösarp-Haväng, med lång hävdkontinuitet och rik förekomst av naturbetesmarker. Verkeån med biflöden nedströms Hallamölla är reproduktionsområde för havsöring och ovanför fallen i Hallamölla hyser vattensystemet en stationär öringstam. Det är denna del av riksintresset som berör Hörby kommun. Längs systemet häckar forsärla. Verkeån är mycket artrik avseende flora och fauna. Rullstensåsen Jären mellan Andrarum och Hörröd är bevuxen med bokskog. I Verkeåreservatet förekommer bestånd av ek utmed Verkeån och även bestånd av lind och ask.

Förutsättningar för bevarande

Området är stort och varierat med olika förutsättningar i olika delar. Alla ingrepp i hydrologin måste undvikas. Verkeåns vatten skall hållas fritt från utsläpp och annat som stör öringens livsmiljö. Genom de befintliga naturreservaten finns goda möjligheter att lyckas. Ingrepp som vattenuttag, utsläpp av försurande ämnen, tillförsel av organiska gifter, överfiske, inplantering av främmande öringstammar och skogsavverkning längs vattendraget medför att områdets naturvärden skadas. Fortsatt jordbruk med åkerbruk och ambulerande åkerbruk, naturvårdsinriktad betesdrift och skötsel av landskapselement. Restaurering av igenvuxna naturbetesmarker.

Områdets naturvärden kan påverkas negativt av minskad eller upphörd jordbruks/betesdrift, skogsplantering av jordbruksmark, energiskogsodling, igenväxning, spridning av gifter eller gödselmedel, bebyggelse, nydikning, täkt, luftledning och vägdragningar.

Säkerställande och skydd

- Verkeåns dalgångs naturreservat, Brösarps backars naturreservat, naturreservatet Drakamöllan, naturreservatet Kumlan och naturreservatet Vitemölla strandbackar.
- Skyddsområde för fornminne vid Haväng.
- Området berör område av riksintresse för friluftsliv nr FL 4 och område av riksintresse för kulturminnesvård nr KL 8 och 10 samt område av riksintresse enligt 4 kap 1, 2 och 4 §§ MB.
- Området ingår i den nationella bevarandeplanen för odlingslandskapet samt i Kristianstads läns bevarandeprogram för odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden.
- Natura 2000-område: Klammersbäcke, Klammersbäck-Torup, Möllegården, Torups ängar, Ravlunda skjutfält, Jären, Breabäck-Rugeröd och Verkeåns dalgång (SCI).

N 84 Borstbäcken – Skartofta ängar – Torpaklint – Helvetesgraven – Fruallid

Sedimentär berggrundstratigrafi. Förkastningar. Sedimentär berggrund med colonusskiffer. Kännetecknande för Övedsområdet är stora öppna odlingsområden, betesmarker, stora bokskogsområden, barrskogar, prydliga alléer mm. Lövskogarna domineras av ängsbokskogar med mycket rik vegetation och flora. Området är mycket viltrikt, särskilt avseende rådjur och dovhjort. Det var här som de sista resterna av den svenska rådjursstammen räddades undan utrotning i slutet av 1800-talet. Bland dovhjortarna finns vita dovhjortar, en specialitet för Övedskloster. Gladan förekommer i området.

Fyra km öster om Harlösa rinner Borstbäcken ut i Vombsjön efter ett bitvis hastigt lopp ned för sluttningen mellan lerskifferslätten och Vombsänkan. Vattnet i bäcken är ovanligt



rent och är därför ett intressant studieobjekt för limnologer. Den skogklädda djupt nedskurna bäckravinen hyser ett rikt och varierat växt- och djurliv. Det är framförallt denna del av riksintresset som berör Hörby kommun.

Förutsättningar för bevarande

Lövskogskontinuitet bibehålls, naturvårdsinriktat skogsbruk.

Säkerställande och skydd

- Naturminne.
- Natura 2000-område: Övedskloster och Borstbäcken (SCI).

Natura 2000-områden

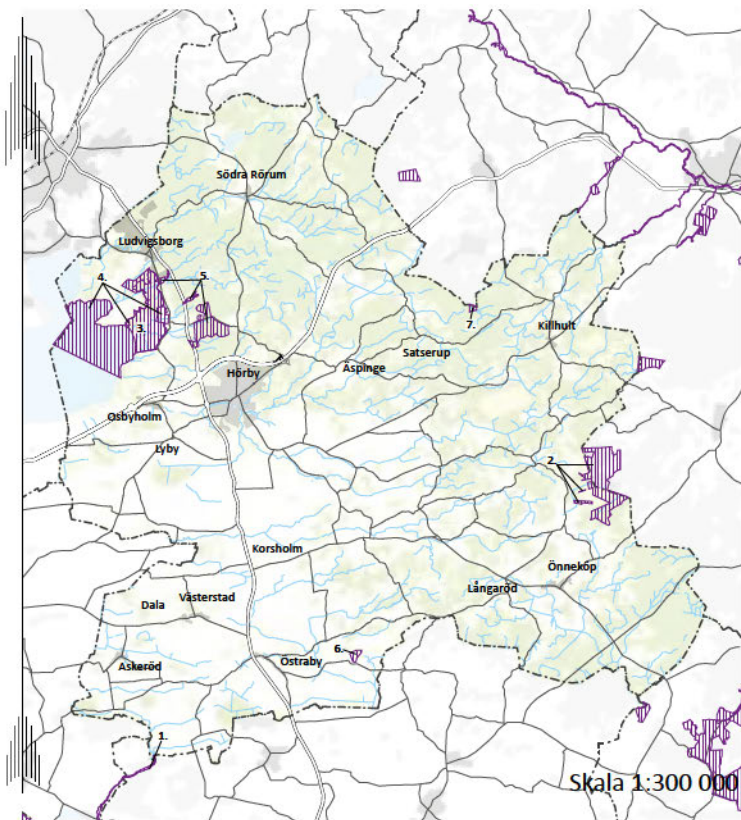
Skapandet av Natura 2000-områden är en viktig del av EU:s strategi för att bevara den biologiska mångfalden. Natura 2000-områden baseras på två olika typer av direktiv – fågelskyddsdirektivet för skydd av fågel (Special Protection Area, SPA) och habitatsdirektivet som behandlar naturtyper och andra artgrupper än fåglar (Site of Community Interest, SCI). Alla Natura 2000-områden utgör enligt miljöbalken riksintresse, oavsett vilket av direktiven som ligger till grund för inrättandet. Enligt 4 kap. 8 § miljöbalken krävs det tillstånd från regeringen för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Övriga lagrum som tar upp Natura 2000-områden är 4 kap. 1 §, 6 kap. 1, 7 §§ och 7 kap. 27, 28 a–29 b §§ miljöbalken.

För de områden som omfattas av Natura 2000 har länsstyrelsen tagit fram bevarandeplaner som beskriver vad som ska skyddas, vilka åtgärder som behövs och hur åtgärderna ska genomföras. Alla Natura 2000-områden bevaras inte på samma sätt. En del behöver aktiv skötsel eller restaurering, andra behöver mindre förändringar. Behovet av åtgärder bestäms av vad som ska skyddas, hur känsligt området är och vilket skydd som redan finns. Ofta är Natura 2000-områden redan skyddade som naturreservat, nationalparker, djurskyddsområden och växtskyddsområden. Andra sätt att skydda områden är strandskydd, naturvårdsavtal och miljöersättning. Fisket kan regleras genom fiskerilagstiftningen.

I Hörby kommun har sju områden skydd som Natura 2000-område.

Borstbäcken (1)

Området utgör Natura 2000-område enligt habitatsdirektivet (pSCI). En mindre del av området berör Hörby kommun. Området är förutom ett Natura 2000-område också ett område av riksintresse för naturvård (N 84).



Karta: Natura 2000-område



Natura 2000-område

Skala 1:300 000

Naturtypen örtrika bokskogar dominerar området men det finns även inslag av alluviala, tidvis översvämmade, lövskogar och lind-lönnskogar. Borstbäcken har stora geovetenskapliga och biologiska värden och har även betydelse för det rörliga friluftslivet.

Fjällmossen (2)

Utgör Natura 2000-område enligt habitatsdirektivet och har inget samband med något annat Natura 2000-område. Delar av området saknar specifikt områdesskydd medan ca en femtedel har områdesskydd i form av naturreservat.

Den dominerande marktypen är högmossar med det finns även inslag av alluviala lövskogar, bokskog av fryletyp, lövskogar av fennoskandisk typ samt öppna svagt välvda mossar och fattiga intermediära kärr och gungflyn.

Fulltofta (3)

Området är av gemenskapsintresse enligt habitatsdirektivet och området överlappar delar av Natura 2000-området Fulltofta – Ringsjön samt gränsar till Natura 2000-området Östra Fulltofta. Naturreservatet Fulltofta täcker hela områdets utbredning.

Trädbeklädd betesmark av fennoskandisk typ dominerar i området, men det finns även inslag av bl.a. ek-avenbokskog av buskstjärnblommatyp, alluviala lövskogar och torra hedar.

Fulltofta – Ringsjön (4)

Området utgör särskilt skyddsområde enligt fågeldirektivet (SPA) och inrymmer ett område av gemenskapsintresse enligt habitatsdirektivet (Fulltofta). Området överlappar även riksintresse för yrkesfiske i inlandsvatten (Ringsjön), riksintresse för naturvård (N 34) och riksintresset för kulturmiljövård (M:K 67). Dessutom täcks området av naturreservatet Fulltofta.

Området är viktigt för flyttfåglar och landskapet kring Ringsjön karakteriseras av lövträd, betesmark och busklandskap.

Östra Fulltoftaområdet (5)

Östra Fulltoftaområdet består av fyra geografiskt skilda områden som utgör ett Natura 2000-område enligt EU:s habitatsdirektiv (pSCI). Området är av gemenskapsintresse enligt habitatsdirektivet då det gränsar till annat Natura 2000-område.

Det stora området vid Hästhagen och Orrevadskällan domineras av örtrik gammal bokskog av utmarkskaraktär medan det längs med bäcken i Kronekullsområdet i huvudsak finns alluvial lövskog som tidvis översvämmas. Det lilla området vid Jägarhyddan är mycket värdefullt för sina grova träd och stora tillgång på död ved. Vid Ramstorp finns gammal bokskog med inslag av ek, lind, ask och lönn. Det förekommer även högstubbar, lågor och bokar som är spärrenrena.

Sniberups fälad (6)

Sniberups fälad utgör en rest av de sammanhängande ljunghedar som täckte stora delar av Linderödsåsen under 1800-talet. Vegetationen är mångskiftande och artrik och florin är till största delen opåverkad av gödsling. De två dominerande marktyperna är enbuskar på hedar eller kalkgräsmarker och fuktängar med blåtåtel eller starr.

Området är av gemenskapsintresse enligt habitatsdirektivet. Hela området har skydd som naturreservat (Sniberups fälad) samt ingår i riksintresse för naturvård (N 57).

Timan (7)

Utgör Natura 2000-område enligt EU:s habitatsdirektiv. Förutom att området utgör ett Natura 2000-område är området även ett f.d. Domänreservat.

Naturtypen domineras av bokskog av fryletyp med bok i varierande ålder och en viss kontinuitet. I området förekommer högstubbar och lågor i olika nedbrytningsstadier. Det finns även inslag av fuktigare partier där bl.a. björksumpskog återfinns. Det förekommer rödlistade arter samt flera signalarter.

Riksintresse för kulturmiljövård

Riksintressen för kulturmiljövård beslutas av Riksantikvarieämbetet och regleras enligt miljöbalkens 3–4 kap. Inom Hörby kommun finns två områden av riksintresse för kulturmiljövård.

M:K 67 Fulltofta – Osbyholm – Nunnäs

Kuperat slotts- och odlingslandskap med förhistorisk kontinuitet och omfattande allé- och vägsystem och hägnadssystem kring godsens Fulltofta och Osbyholm vars stordrift präglade landskapets utveckling samt ett påtagligt inslag av småskaligt och spritt bebyggelsemönster.

Uttryck för riksintresset

- Omfattande koncentration av fornlämningar med anknytning till förhistorisk jakt och fiske i Ringsjön, järnåldersgravfält vid Nunnäs och Hästäng med

domarringar, skeppsättningar, resta stenar, treuddar och stensättningar, talrika stengärdesgårdar, äldre hägnadssystem och bevarat vägsystem - kyrkvägen Fulltofta – Hästäng – Äspinge.

- Fulltofta herrgård med bebyggelse från 1800-talets mitt med tillhörande park.
- Fulltofta kyrka av medeltida ursprung, S:t Magnhilds källa, torp, och ensamliggande gårdar.
- Osbyholms slott av medeltida ursprung med 1600-talsbebyggelse som omgestaltats under 1930-talet, vallgravar, park, ekonomibebyggelse i gråsten, stenvalvsbroar och grindstuga.
- Vid Hörbyån Osbyholms vattenkvarn från 1800-talet.

M:K 72 Östra Sallerup

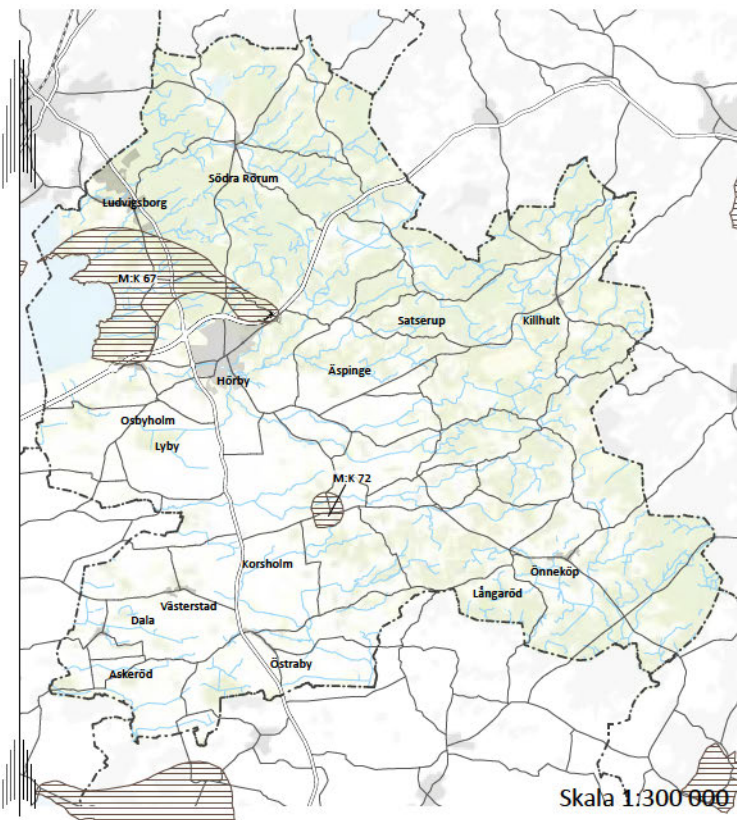
Sockencentrum med karaktäristisk och välbevarade bebyggelse och märklig parkanläggning i småbrutet odlingslandskap med förhistorisk bosättningskontinuitet.

Uttryck för riksintresset

- Bronsåldershögen Klackabacken.
- Den högt belägna Östra Sallerups 1200-tals kyrka som under 1800-talet omgestaltats.
- Gamla skolan i korsvirke, nya skolan i tegel från år 1900, prästgård och prästlöneboställe från 1900-talet.
- Bostads- och gatehus.
- Parken med Karl XI:s stenar med tillhörande dammar och kanalsystem från 1680-talet.

I området ingår även:

- Radiomaster



Karta: Riksintresse för kulturmiljövård



Riksintresse för kulturmiljövård

Riksimteresse för yrkesfiske i inlandsvatten

Avsikten med riksimteressen för yrkesfisket fastställs i 3 kap. 5 § miljöbalken. Där anges att mark- och vattenområden som har betydelse för yrkesfisket eller för vattenbruk så långt möjligt ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra näringens bedrivande. Enligt den rådande tolkningen räknas fångstplatser med omfattande fiskeaktivitet eller unika förutsättningar för visst fiske, lekområden för kommersiellt viktiga arter av fisk eller skaldjur, uppväxtområden och vandringsstråk för kommersiellt viktiga arter samt fiskehamnar som områden av riksimteresse för yrkesfisket. Alla sjöar som hyser minst en yrkesverksam fiskare bör klassas som riksimteresse i egenskap av fångstområden för yrkesfisket.

I Hörby kommun är Ringsjön klassad som riksimteresse för yrkesfisket i inlandsvatten i egenskap av fångstområde.

Riksimteresse för värdefulla ämnen och mineraler

Av 3 kap. 7 § andra stycket miljöbalken framgår att områden som innehåller fyndigheter av ämnen eller material som är av riksimteresse ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra utvinningen av dessa. Lagrummet gäller främst fyndigheter av sådana ämnen eller material som har eller kan få stor betydelse för landets försörjningsberedskap. Inom sådana områden får kommunerna och de statliga myndigheterna inte planera för eller lämna tillstånd till verksamheter som kan förhindra eller påtagligt försvåra ett utnyttjande av resurserna. I Hörby kommun finns en sådan fyndighet utanför Lyby betecknad M 5, som består av kvartsitisk sandsten. Industriråvaran är av hög kvalitet.

Karta: Riksimteresse för yrkesfiske, vägar, totalförsvaret och energi

-  Riksimteresse för yrkesfiske i inlandsvatten
-  Riksimteresse för vägar
-  Riksimteresse för totalförsvaret

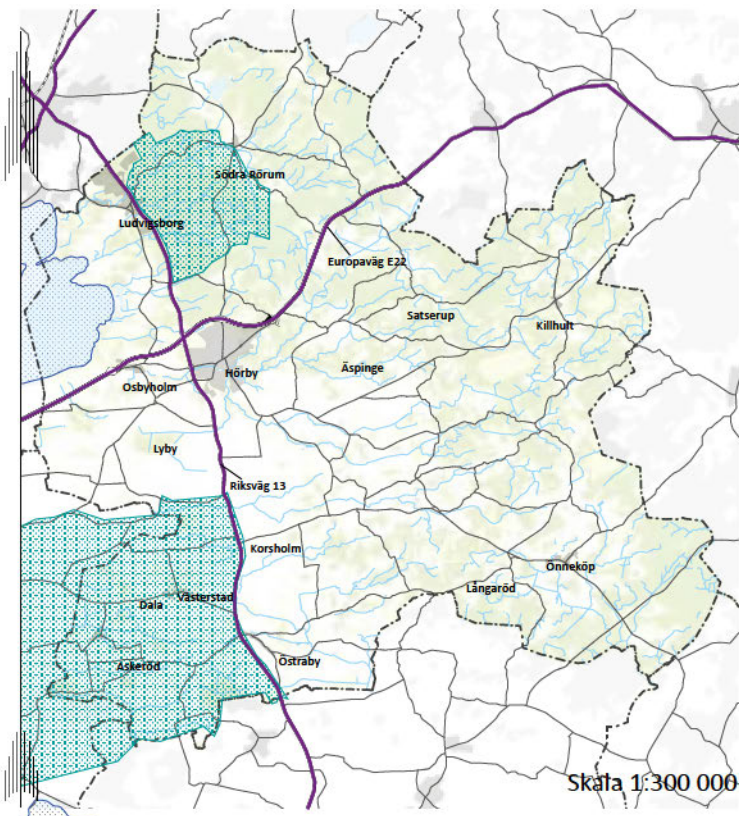
Riksimteresse för väg och framtida vägnät

Trafikverket bedömer vilka områden som är av riksimteresse för kommunikationer och trafikslagets anläggningar. Inom kommunen finns två vägar av riksimteresse, europaväg E22 och riksväg 13.

Riksimteresse för totalförsvarets militära del

Hörby kommun berörs av två öppet utpekade områden av riksimteresse för totalförsvarets militära del enligt 3 kap. 9 § miljöbalken.

Riksimteresset för totalförsvarets militära del (3 kap 9 § andra stycket miljöbalken) kan i vissa fall redovisas öppet i översiktsplanen och i andra fall inte. Dels finns områden i form av övnings- och skjutfält och flygflottiljer som redovisas öppet, dels finns områden som av sekretesskäl inte kan redovisas öppet. De senare har oftast koppling till spanings-, kommunikations- och underrättelsesystem. Huvuddelen



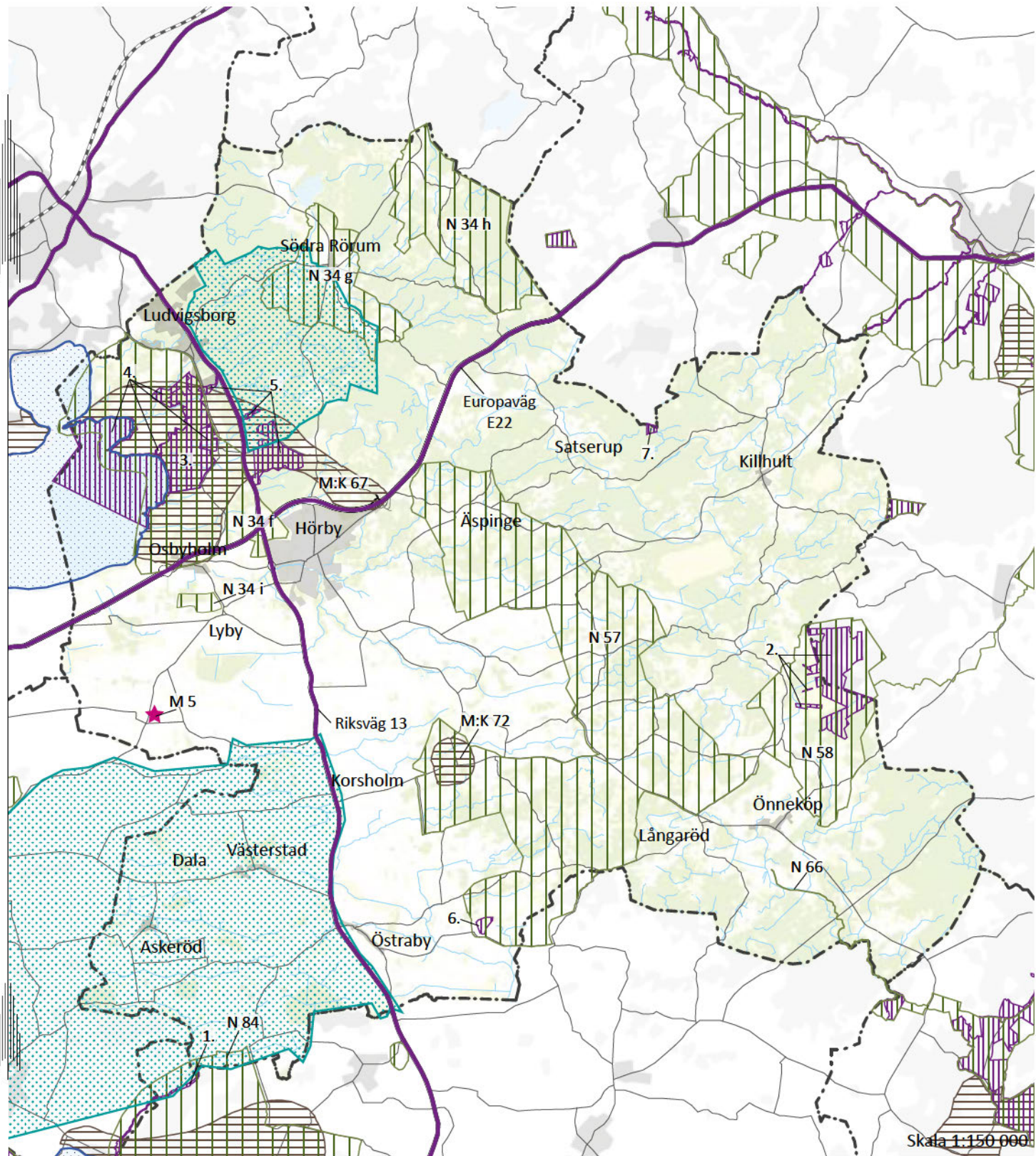
av Sveriges kommuner är i olika omfattning berörda av riksintresset, varför hela landet är samrådsområde för objekt högre än 20 meter utanför tätort och högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelse. Det innebär att alla ärenden om höga objekt måste skickas på remiss till Försvarsmakten.

Inom Hörby kommun finns ett område av riksintresse för totalförsvarets militära del som kan redovisas geografiskt, öster om Ludvigsborg. Detta område är klassat som område av övrigt intresse för totalförsvaret. Området redovisas med ett influensområde inom vilket alla plan- och lovärenden ska remitteras till Försvarsmakten. Inom influensområdet finns en eller flera enskilda anläggningar och funktioner som inte kan redovisas öppet geografiskt, eftersom de omfattas av sekretess. Hörby kommun påverkas även av riksintresset Revingeheds övningsfält, då område med krav på hinderfrihet sträcker sig in i kommunens sydvästra del.

Karta: Riksintressen i Hörby kommun

-  Naturvård
-  Natura 2000-område
-  Kulturmiljövård
-  Yrkesfiske i inlandsvatten
-  Värdefulla ämnen och mineraler
-  Väg
-  Totalförsvaret





SKYDDAD NATURMILJÖ

Det finns flera sätt att skydda naturen och bevara unika naturområden för framtiden. Länsstyrelsen, Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen, kommunen och enskilda markägare har alla möjlighet att med hjälp av olika lagstiftningar skydda värdefulla markområden.

Naturresevat är den vanligaste formen för att skydda naturområden, och de kan bildas för att bevara biologisk mångfald, för att vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller för att tillgodose behovet av områden för friluftslivet.

Natura 2000 är ett nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Syftet är att värna om de arter och livsmiljöer som EU-länderna har gemensamt intresse för.

Andra aktuella skyddsformer är till exempel djur- och växtskyddsområde, strandskyddsområde, naturminne och biotopskyddsområde.

Förutom dessa formella skydd av natur- och vattenområde finns även ett antal planer och program framtagna av bl.a. länsstyrelsen och kommunen själv. Dessa ska fungera som ett stöd och som underlag i den fortsatta planeringen.



Hörby fjälad.



SKYDD AV NATURMILJÖ

Naturreservat

Naturreservat bildas för att långsiktigt bevara och utveckla naturmiljöer med särskilt stort värde för djur, växter och människor. Både länsstyrelsen och kommunen får förklara ett mark- eller vattenområde som naturreservat enligt miljöbalken 7 kap. 4-8 §§.

Bildandet kan ha fem skäl:

- bevara biologisk mångfald
- vårda och bevara värdefulla naturmiljöer
- tillgodose behov av områden för friluftslivet
- skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer
- skydda, återställa eller nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter
-

I Hörby kommun finns totalt nio naturreservat varav ett är kommunalt beslutat:

Naturreservatet Askebacken med stubbskottäng (1)

Naturreservatet i Lyby bildades 2002 och utgör ett småskaligt, variationsrikt landskap med bl.a. ädellövskog, äng, rikkärr, lövskog och hagmark samt en anlagd våtmark. Förutom stor artrikedom med förekomst av bl.a. två orkidéarter, är området av kulturhistoriskt värde. Ädellövskogen består främst av ask medan den s.k. ”stubbskottängen” består av lågskog av olika träd och buskar. Utöver dessa markslag finns här även en högskog av ek s.k. ”vångaskog” som var mycket vanlig innan skiftena på 1800-talet i Skånes risbygder.

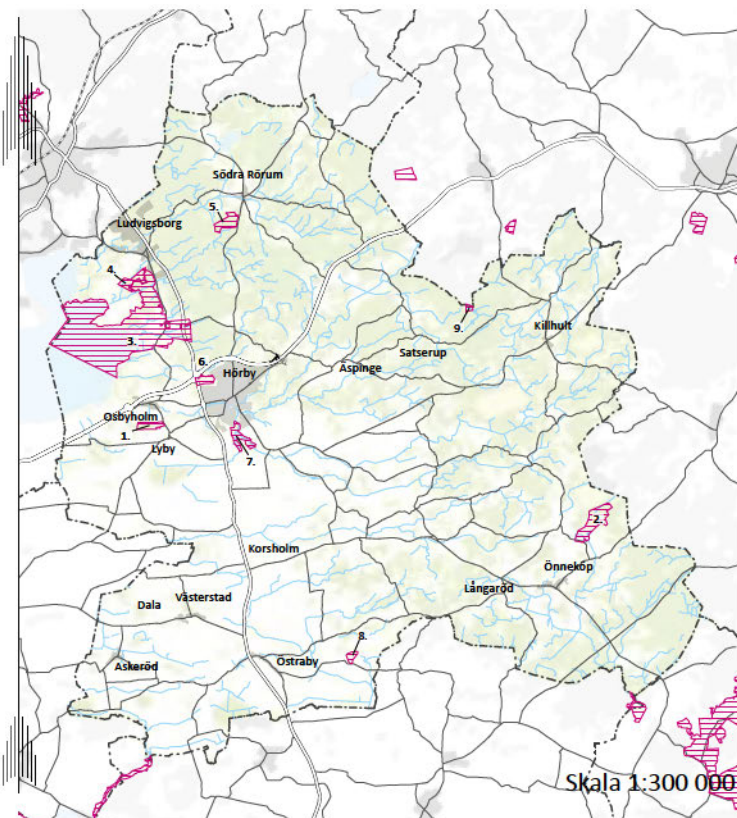
Naturreservatet Fjällmossen – Viggårum (2)

Uppe på Linderödsåsens centrala parti ligger Fjällmossen, omgiven av en krans med björkskog och där utanför av ljungghedar och annan betesmark, av åkrar och lövskogar,

samt under senare tid tillkommen granskog. Fjällmossen representerar ursprunglig natur med mycket liten påverkan av människan och är Europas sydligast belägna relativt sett orörda mosse. Området har ett rikt djur- och växtliv och hyser många intressanta arter. Bl.a. är orrspelet livligt här på våarna. Delar av Fjällmossen norr om Viggårum blev naturreservat 1984.

Fulltofta naturreservat (3)

Fulltofta naturreservat bildades 1971 och ligger inom den s.k. risbygden, det är ett omväxlande och mosaikartat jordbrukslandskap som härstammar från äldre tider. Landområdet som sluttar svagt ner mot Ringsjön och visar tydliga spår av odlingsformer sedan lång tid tillbaka. Större delen har i forna tider betats eller varit slättermarker för produktion av vinterfoder men under senare tid har stora delar överförts till åker. Om detta uppodlingsarbete vittnar bl.a. de långa stengärdesgårdarna. I övrigt kännetecknas landskapet av



Karta: Naturreservat



Naturreservat

betade hagmarker, fuktiga alskogar och andra lövskogsdungar. Karakteristiskt för området är ek- och björkhagar med varierande slutenhet. Många kraftiga äldre ekar bildar solitärer och vittnar om beteshagar med väldigt lång kontinuitet. Vissa igenvuxna hagområden utgörs av lövblandskogar, ofta med artrik flora. Inom de mer öppna betesmarkerna förekommer flera vegetationstyper med ett stort antal växtarter.

Den östra stranden av Östra Ringsjön är relativt grund med sandbotten och sandstränder. I strandkanten växer det ovanliga spjutskräet. Ringsjöstranden har varit bebodd sedan stenåldern.

Järnåldersgravfältet vid Nunnäs är ett av landets fåtaliga bevarade gravfält i sitt slag. Fornlämningar, stengården, odlingsrösen, stensatta diken, torpruiner, lämningar av kvarnar och kvarndammar, samt ännu hävdade utmarksbeten bildar tillsammans med herrgården och kyrkomiljön en väl sammanhållen enhet vilken utpekats som riksintresse för kulturmiljövården. Rester av alléer utmed vägarna är karakteristiska inslag i denna herrgårdsmiljö.

Fulltofta – Häggenäs naturreservat (4)

Häggenäs naturreservat bildades 1977 och omfattar totalt ca 36 hektar. Öster om Ringsjön är landskapet delvis kuperat med i övrigt omväxlande naturförhållanden. Kullar och åsryggar med ekskog och ekhagar avlöses av fuktstråk med lövkärr, samt öppna betes- eller åkermarker. Området är av stort intresse för det rörliga friluftslivet och gränsar till naturreservatet Fulltofta. Ringsjön är en viktig rastplats vinter och vår för ett antal fågelarter.

Som viktiga landskapselement skjutur Nunnäs- och Häggenäsuddarna långt ut och skiljer nästan Sätostasjön från Östra Ringsjön. Längs sjön finns sandstränder som på vissa ställen är lämpade för bad.

Naturreservatet Hjällen (5)

Hjällen är beläget i Ringsjöbygdens nordöstra hörn omkring en kilometer sydväst om Södra Rörum i mellersta Skåne.

Området utgörs till största delen av bokskog av ristyp med ett visst inslag av bl.a. ek. På bergsknallens sydvästra sluttning är marken rikare och bokskogen i stället av lågörttyp med inslag av harsyra och gulplister. Hjällens centrala delar hyser en mindre, svagt välvd mosse dominerad av vitmossor som rubinvitmossa och purpurvitmossa. Längs kanterna växer framför allt björk. Mossen omges av ett lövskogsbeklätt kärr med klibbal och björk där exempelvis kärrbräken har påträffats.

Stora delar av skogen är ringa påverkad av huggningsingrepp, framför allt bokskogarna på bergsknallens sydsluttning och intill landsvägen liksom lövsumpskogens norra del. Dessa äldre skogspartier hyser en hög förekomst av död ved i form av omkullfallna stammar, högstubbar och stående döda träd. De har även en varierad åldersstruktur där de äldsta träden sannolikt är över 150 år gamla. Förekomsten av många äldre bokar och död ved i olika nedbrytningsstadier har skapat förutsättningar för flera växt- och djurarter som är hotade på grund av bristen på lämpliga livsmiljöer.

Naturreservatet Hörby fälad (6)

I Hörby tätorts nordvästra kant ligger naturreservatet Hörby fälad, känt för sitt öppna och ålderdomliga beteslandskap med låga buskar och enstaka träd. Skeppssättningar, domarringar, stengården och odlingsrösen påminner om det långvariga utnyttjandet och om primitiva odlingsmetoder under gångna tider. Fäladen är en svagt kuperad, till största delen torr och grovblockig betesmark. Marken har bl.a. på grund av sin blockighet varit svårbehandlad för odling, men odlingsrösen öster om Lågedammen tyder på att enklare form av odling förekommit. En åsrygg löper i nordväst-sydöstlig riktning. På denna ligger fyra stensättningar som utgör gravar från yngre järnåldern. Vegetationen består i huvudsak av betesgynnade och beteståliga arter.



I områdets centrala del ligger en oval vattensamling benämnd Lågedammen. I denna häckar en rad olika fågelarter, bl.a. finns här en skrattmåskoloni.

Naturreservatet har nyligen utökats med ett område med naturbetesmark väster om väg 13.

Naturreservatet Råby hällor (7), kommunalt beslutat naturreservat

Naturreservatet Råby hällor invigdes 2010 och är det första naturreservatet med Hörby kommun som initiativtagare. Område ligger nästan centralt i Hörby, alldeles söder om tätorten och granne med villorna på övre Wihlborgs och området söder om vårdcentralen. Naturen är mycket skiftande, Hörbyån rinner genom hela naturreservatet och här finns både torr och fuktig mark, höga gamla träd och marker som sedan lång tid betas av kor och får. En stor mängd arter trivs här och många växter, mossor, lavar, insekter, fåglar och fiskar som finns här är sällsynta och en del rödlistade. Dessutom finns fornlämningar och andra kulturlämningar inom reservatet.

Naturreservatet Sniberups fälä (8)

För hundra år sedan täcktes det mesta av Linderödsåsen av betad fälädsmark, men nu är det inte mycket kvar av detta. Två små rester har bildat naturreservatet, Sniberups fälä mellan Östraby och Långaröd i Hörby kommun samt Boarpshed utanför Linderöd i Kristianstads kommun. Sniberups fälä kännetecknas av en ganska tät enbuskmark, trots att de många stubbarna avslöjar betydande utglesning under senare år. Ljung växer som mattor på den blockrika marken som har ett artrikt fälätskikt utan kvävepåverkan. Under buskarna finns rikligt med lingon och blåbär. Fäläden är lättillgänglig för det rörliga friluftslivet.

Naturreservatet Timan (9)

Naturreservatet Timan ligger i en varierad barrskogsbygd på Linderödsåsens sydvästra sida. Området har en lång kontinuitet som skogsmark och har ursprungligen ingått i ett större lövskogsområde som sträckte sig från Älmhult i söder upp mot Bösarps i norr. Redan på Buhrmans Skånekarta från 1684 beskrivs detta större skogsområde som bokskog och uppges ha namnet "Thymans skog". Innan laga delning

1751 tjänade området som utmark till Köinge by. De centrala delarna av reservatet består övervägande av bok med inslag av ett fåtal granar. Bokens ålder varierar och skogen är till största delen flerskiktad. Det förekommer en stor del döda träd i form av högstubbar och lågor och fläckvis finns förnygrade bestånd. Utöver boken finns två små bestånd av gran som på sikt kan omföras till bokskog. Mindre blötare partier består av al- och björksumpskog. Området hyser en stor biologisk mångfald. Vid en inventering av bokskogen 2001 hittades ett 60-tal arter av lavar, däribland flera signalarter vilket indikerar att det kan finnas ytterligare skyddsvärda arter. Den tämligen allmänna förekomsten av trädhåligheter och bohål ger även goda förutsättningar för ett rikt fågelliv.

Fastigheten avgränsas i norr och väst av en välbevarad stenmur. Stenmuren är troligen den läns- och sockengräns som är utmärkt på häradskartan från 1917.

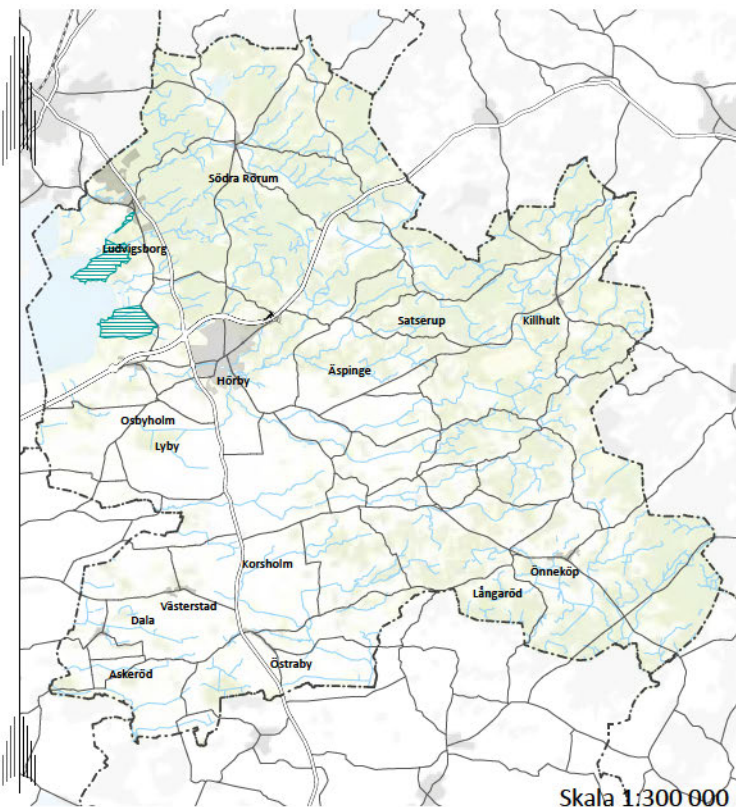


Naturreservat Hörby fälä (6), Lågedammarna.

Landskapsbildsskydd

Landskapsbildsskydd har stöd av 19 § naturvårdslagen i dess lydelse före den 1 januari 1975. Landskapsbildsskyddet infördes innan begreppet riksintresse fanns för att det skulle gå att skydda stora områden från större påverkan eller förändring på ett enklare sätt än genom reservatsbildning. Det var framför allt de visuella upplevelsevärdena i landskapet som man ville skydda.

Även om begreppet inte finns i miljöbalken gäller bestämmelserna fortfarande i de berörda områdena enligt lagen om införande av miljöbalken (SFS 1998:811), men det går inte att ändra föreskrifterna i ett beslut eller fatta nya beslut om landskapsbildsskydd. Länsstyrelsen kan upphäva beslut inom hela eller delar av området men det kräver mycket starka skäl och tydliga motiveringar.



I Hörby kommun finns ett större område med landskapsbildsskydd som avgränsas av Kruddarebäcken i söder, vägen Osbyholm-Ludvigsborg i öster, bäcken Enetorpet-Ringsjön i norr och Ringsjön i väster.

Föreskrifterna i landskapsbildsskyddet innebär att det krävs tillstånd att utföra vissa åtgärder som kan ha negativa effekter på landskapsbilden. Inom landskapsbildsskydden får man inte utan länsstyrelsens tillstånd uppföra nya byggnader förutom ekonomibyggnader inom jordbruket. Föreskrifterna kräver även tillstånd för att avlägsna stengärdesgårdar som ligger i anslutning till vägar, utföra schaktningar och utfyllningar, anordna upplag, odla skog på öppen mark, kalavverka lövskog eller omföra lövskog till barrskog.

Djur- och växtskyddsområde

Djur- och växtskyddsområden är områden som bebos av någon störningskänslig djur- eller växtart som för sin fortlevnad behöver ett särskilt skydd. Skyddet kan vara tillträdesförbud under vissa tider av året, den vanligaste formen är fågelskyddsområden.

Fjällmossen är kommunens enda djur- och växtskyddsområde. Området berör även Kristianstads kommun.

Naturminne

Naturminnen är särpräglade naturföremål som behöver skyddas eller vårdas särskilt för att kunna bevaras, t.ex. ett enskilda träd, flyttblock eller liknande kan ha ett förordnande som naturminne.

Naturminnena är antingen punktojekt eller mindre områden, vanligen med en yta mindre än ett hektar. I Skåne län finns 51 naturminnen, de flesta är äldre stora träd. Ett naturminne är fridlyst enligt 7 kap. 10 § miljöbalken och ingen åverkan får ske. Naturminnen kan bildas av länsstyrelsen eller kommunen och får då samma skyddsstatus som ett naturreservat. Det är i dag ovanligt att naturminnesskydd används.

Karta: Landskapsbildsskydd



Landskapsbildsskydd

I Hörby kommun finns ett naturminne, en gammal ek vid Skiljehus strax norr om tätorten. Dessutom berör en liten del av ett större naturminne de sydvästra delarna av kommunen.

Biotopskydd

Mindre mark- och vattenområden som är livsmiljöer för hotade djur- och växtarter eller som annars är särskilt skyddsvärda får förklaras som biotopskyddsområde enligt 7 kap. 11 § miljöbalken.

Många småbiotoper i odlingslandskapet har höga natur- och kulturvärden. De är livsmiljöer för många arter och underlättar spridningen av växter och djur mellan större naturområden. Många av dessa arter var förr vanliga men har genom jordbrukets rationalisering allt svårare att klara sig ute i odlingslandskapet. Inom ett biotopskyddsområde får man inte bedriva verksamhet eller vidta åtgärder som kan skada naturmiljön. Länsstyrelsen får medge dispens från biotopskyddet om det finns särskilda skäl.

Det finns två olika former av biotopskydd: generellt biotopskydd och biotopskydd beslutat i det enskilda fallet.

Generellt biotopskydd

Regeringen har beslutat att vissa typer av biotoper är så värdefulla att de ska ha ett generellt biotopskydd och inte får skadas.

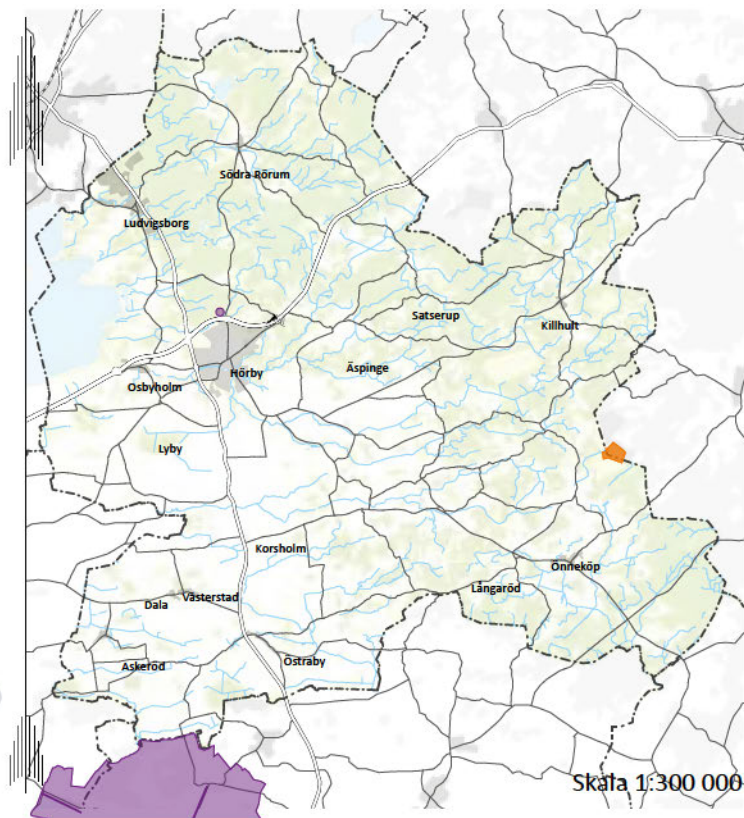
Följande biotoper är generellt skyddade:

- alléer
- källor med omgivande våtmark i jordbruksmark
- odlingsrösen i jordbruksmark
- pilevallar
- småvatten och våtmarker i jordbruksmark
- stenmurar i jordbruksmark
- åkerholmar

Med jordbruksmark menas här mark som används som åker, äng eller betesmark.

Karta: Naturminne samt djur- och växtskyddsområde

- Naturminne - objekt
- Naturminne - område
- Djur- och växtskyddsområde



Särskilt biotopskydd

Förutom de biotoper som är generellt skyddade så kan länsstyrelsen, Skogsstyrelsen eller kommunen besluta om biotopskydd i det enskilda fallet. Exempel på naturmiljöer som kan få skydd genom ett enskilt beslut är små skogsmarksområden, rikkärr, naturbetesmarker eller naturliga bäckfäror. Biotopskyddsområden bildade på detta sätt är alltid markerade i terrängen.

Skogsstyrelsen har det centrala ansvaret för biotopskyddsområden i skogsmark för biotoper som betecknas som särskilt skyddsvärda:

- brandfält
- lövbrännor
- äldre naturskogsartade skogar
- örtrika allundar
- ravinskogar
- mindre vattendrag och småvatten med omgivande mark
- örtrika sumpskogar
- äldre sandskogar
- äldre betespräglad skog
- kalkmarksskogar
- rik- och kalkkärr
- alkärr
- hassellundar och hasselrika skogar
- källor med omgivande våtmarker
- myrholmar
- ras- eller bergbranter
- mark med mycket gamla träd
- strand- eller svämskogar

I Hörby kommun finns ett 25-tal skogliga biotopskyddsområden. Biotopskyddsområdena återfinns på Skogsstyrelsens webbplats i kartverktyget *Skogens pärlor* och på Naturvårdsverkets webbplats i kartverktyget *Skyddad natur*.

Naturvårdsavtal

Naturvårdsavtal är ett civilrättsligt avtal som kan tecknas mellan markägare och staten genom Skogsstyrelsen eller länsstyrelserna. Även kommuner kan teckna naturvårdsavtal, syftet är att utveckla och bevara de naturvärden som redan finns. Naturvårdsavtal kan tecknas såväl för områden som behöver utvecklas fritt och för sådana där det behövs en naturvårdande skötsel.

Det är från och med 2015 även möjligt att teckna naturvårdsavtal för områden med höga sociala värden, bland annat äldre skogar som ofta besöks och används för rekreation på olika sätt.

I Hörby kommun finns ett område med naturvårdsavtal. Områdena med naturvårdsavtal återfinns på Naturvårdsverkets webbplats i kartverktyget *Skyddad natur*.

Nyckelbiotoper

Nyckelbiotoper är ett begrepp som Skogsstyrelsen har skapat. Definitionen är ”ett område som från en samlad bedömning av biotopens struktur, artinnehåll, historik och fysiska miljö idag har mycket stor betydelse för skogens flora och fauna. Där finns eller kan förväntas finnas rödlistade arter”.

Nyckelbiotoper har inget automatiskt formellt skydd, men de har i stället ett starkt skydd i det frivilliga certifieringssystemet och de certifierade företagen har åtagit sig att inte köpa virke från nyckelbiotoper som avverkas i strid med naturvårdsambitionerna. I normalfallet ska inte nyckelbiotoper avverkas, men ibland behöver man avverka ”naturvärdes-triviala” granar så att mer värdefulla lövträd inte konkurreras ut.

I Hörby kommun finns ett drygt 100-tal områden utpekade som nyckelbiotoper. Nyckelbiotoperna återfinns på Skogsstyrelsens webbplats i kartverktyget *Skogens pärlor*.



SKYDD AV VATTENOMRÅDEN OCH VATTENFÖREKOMSTER

Strandskydd

Sedan strandskyddet kom till har syftet varit att förhindra att strändernas land- och vattenområden exploateras eller att andra ingrepp sker som leder till att stränderna blir otillgängliga eller att allmänheten på annat sätt hindras att vara på eller passera stranden. Numera syftar strandskyddet i lika hög grad till att bevara land- och vattenområdena på grund av att de är biologiskt värdefulla. Därför får inte heller åtgärder utföras som skadar växt- och djurlivet.

Från och med den 1 juli 2009 gäller nya strandskyddsregler som riksdagen har beslutat om, bl.a. har kommunerna fått huvudansvaret för att pröva frågor om upphävande av och dispens från strandskyddet. Kommunerna har även huvudansvaret för tillsynen inom strandskyddsområdena. Samtidigt har länsstyrelsens roll stärkts genom nya bestämmelser om att länsstyrelsen ska bevaka strandskyddets intressen vid kommunal planläggning samt besluta om prövning av kommunala beslut om upphävande och dispenser.

Bestämmelser och omfattning

Strandskyddet omfattar normalt land- och vattenområdet intill 100 meter från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd (strandskyddsområde) enligt 7 kap. 14 § miljöbalken. Länsstyrelsen får i det enskilda fallet besluta att utvidga strandskyddsområdet till högst 300 meter från strandlinjen om det behövs för att säkerställa något av strandskyddets syften.

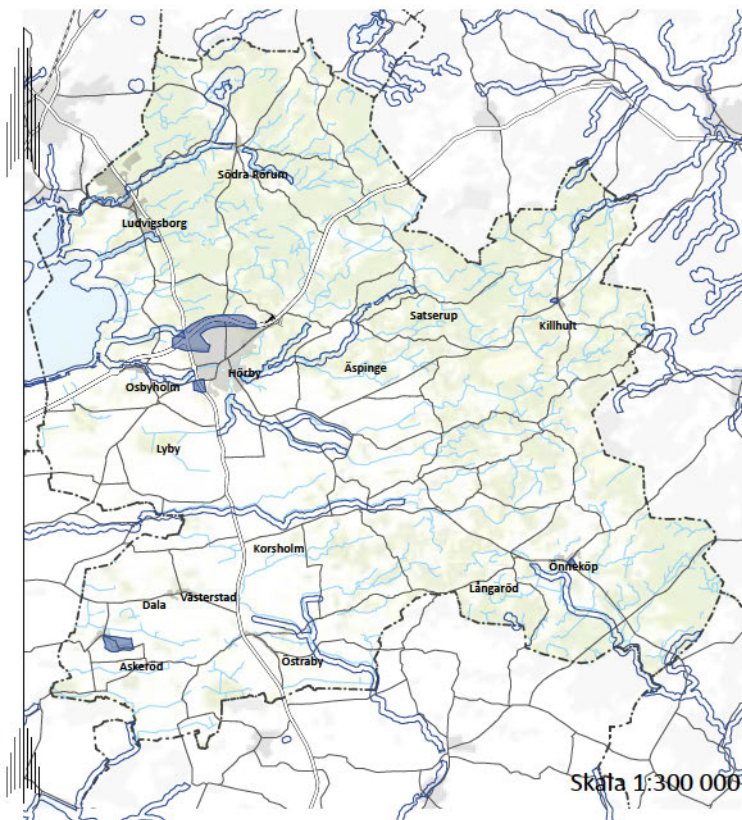
Inom strandskyddsområdet är det enligt 7 kap. 15 § miljöbalken förbjudet att:

- uppföra nya byggnader
- ändra byggnader eller byggnaders användning eller utföra andra anläggningar eller anordningar, om det hindrar eller avhåller allmänheten från att beträda ett område där den annars skulle ha fått färdas fritt
- utföra grävningsarbeten eller andra förberedelsearbeten för byggnader, anläggningar eller anordningar som avses i ovanstående punkter
- vidta andra åtgärder som väsentligen förändrar livsvillkoren för djur- eller växtarter.

Endast om det finns särskilda skäl kan dispens meddelas från strandskyddsbestämmelserna.

Karta: Strandskydd

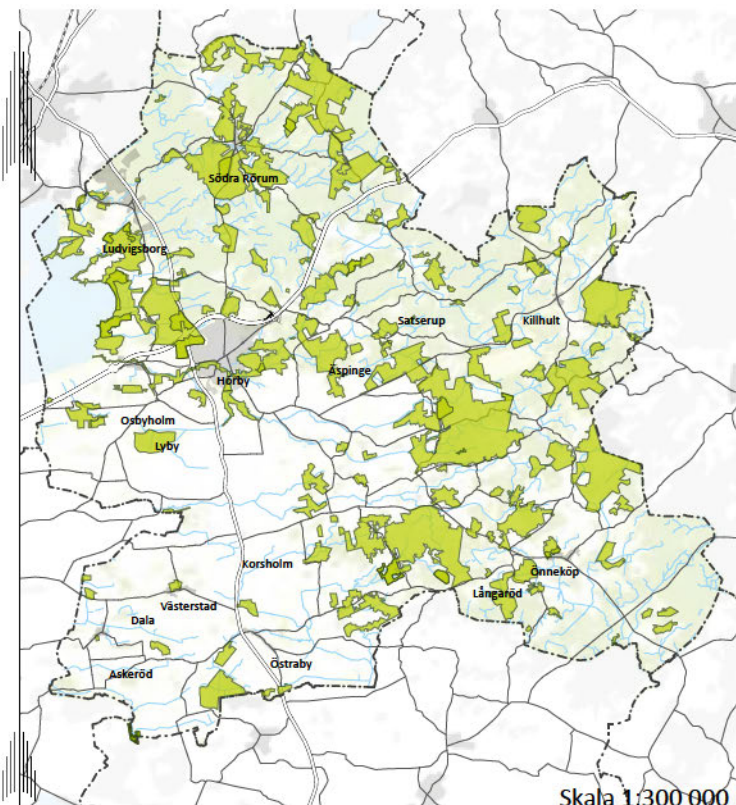
-  Område som omfattas av strandskydd
-  Vattenskyddsområde



Skydd av grundvatten

I Hörby kommun finns sex kommunala vattentäkter som förser kommuninvånarna med dricksvatten. Dessa finns i Hörby tätort, Södra Rörum, Killhult, Önnköping, Oderup och Gummastorp. Vattenverket i Oderup förser även Östraby och Västerstad med dricksvatten, liksom det i Gummastorp förser Askeröd.

I anslutning till vattentäktarna i Hörby tätort, Killhult, Önnköping och Askeröd finns vattenskyddsområden med specifika skyddsföreskrifter. Skyddsområdena runt vattentäktarna är indelade i primära och sekundära skyddszoner, för samtliga områden krävs tillstånd för att utvinna värmeenergi ur berg och grundvatten.



PLANER OCH PROGRAM

Naturvårdsplan för Hörby kommun

Naturvårdsplanen beskriver kommunens förhållande till naturen och naturvärdet hos olika områden inom kommunen. Ett område kan vara intressant ur flera aspekter, t.ex. naturvärden, friluftsliv eller landskapsbild. Naturvårdsplanen är en samlad redovisning av naturvårdens bevarandeintressen och är kommunens långsiktiga program för att bevara dessa värden.

Naturvårdsprogram för Skåne län

Strax innan samgåendet mellan Kristianstads och Malmöhus län 1997 antog länen var sitt naturvårdsprogram – ”Från Bjäre till Österlen” respektive ”Från Sandhammaren till Kullaberg”. I programmen finns detaljerade beskrivningar av enskilda naturvårdsobjekt och större sammanhängande landskapsområden med särskilt värde.

Naturvärde

Tre naturvärdesklasser har urskilts med avseende på biologiska, små geologiska, odlingslandskaps- och friluftslivsmässiga förhållanden.

De tre naturvärdesklasserna är följande:

- Klass 1: Särskilt höga naturvärden
- Klass 2: Mycket höga naturvärden
- Klass 3: Höga naturvärden

Icke klassificerade områden ska inte uppfattas som att de saknar naturvärden, det är bara att de inte har dokumenterat värde inom en tillräckligt stor areal. Inom dessa ”vardagsmiljöer” ska man ta till naturvårdens intressen i enlighet med de hänsynsregler som finns angivna i annan lagstiftning än miljöbalken, bl.a. skogsvårdslagen och kulturminneslagen.

Karta: Naturvårdsplan för Hörby kommun



Naturvärde klass 1-3

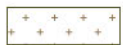
Landskapsbild

Landskapsbilden eller betraktelselandskapet är större områden med särskilt värdefull helhetskaraktär. Den visuella upplevelsen av ett landskap utgörs av summan och samverkan mellan de olika landskapselementen. Dessa kan vara terrängformer, åkrar, olika naturtyper, bebyggelse, vägar, alléer, pilevallar eller andra linjeelement.

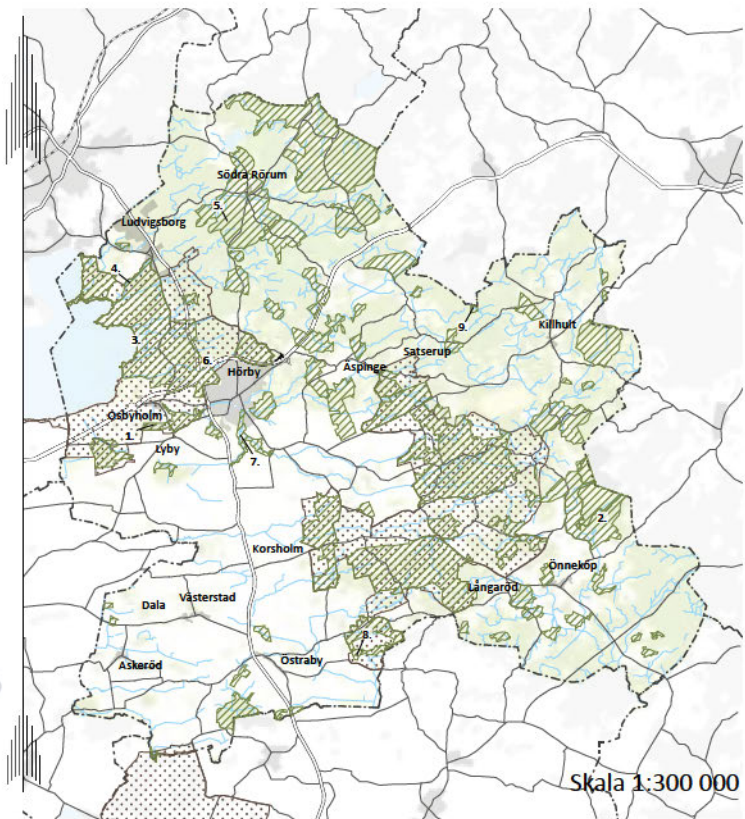
Karta: Naturvårdsprogram för Skåne län



Naturvärde klass 1, 2 och 3



Landskapsbild med särskilt värdefull helhetskaraktär



Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet

På uppdrag av regeringen tog Naturvårdsverket fram en nationell bevarandeplan för odlingslandskapet (NBO) i samråd med Riksantikvarieämbetet.

Bevarandeplanen som färdigställdes 1997 presenterar de ängs- och hagmarker och värdefulla helhetsmiljöer i odlingslandskapet som är mest värda att bevara i ett nationellt perspektiv. Även kulturmiljöaspekter vägdes in. Planen ligger till grund för olika säkerställandeåtgärder. Odlingslandskapet ska brukas så att de bibehåller eller ökar biologiska och kulturhistoriska värden som visar på en lång, traditionsenlig skötsel av åkrar, ängar och betesmarker. I Skåne koncentreras de utvalda områdena generellt sett till kusterna, ådalar, mellanbygd och några godsmiljöer.

Karta: Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet



Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet



SKYDDAD KULTURMILJÖ

För att skydda den värdefulla kulturmiljö som finns i Hörby kommun finns exempelvis riksintresse, planer och program.



Allé mellan Lyby och Osbyholm.

SKYDD AV KULTURMILJÖ

Fornlämningar

Socknarna Fulltofta och Södra Rörum rymmer en av de större koncentrationerna av fossila odlingslämningar i Skåne. I området finns omfattande röjningsröseområden, odlingsterrasser, stensträngar och hägnadsvallar. Gravfält från järnåldern antyder att flera av lämningarna kan vara av förhistoriskt ursprung, framför allt de stora röjningsröseområdena. I de flesta fall har dessa former försvunnit i takt med att jord- och skogsbruket har rationaliserats.

Lagskydd

Sedan 1930-talet har Riksantikvarieämbetet inventerat och kartlagt landets fornlämningar. Den senaste inventeringen i Skåne genomfördes 1985–1995. Fornlämningar är spår efter äldre mänsklig verksamhet och skyddas av kulturmiljölagen (SFS 1988:950). Det kan till exempel vara boplatser, gravfält, ruiner och kulturlager i medeltida städer.

Fornlämningar har ett automatiskt skydd genom kulturmiljölagen, en nyupptäckt fornlämning har ett omedelbart skydd utan att det behövs något myndighetsbeslut om det. Lagskyddet gäller även för markområdet runt lämningen, och områdets storlek beror på fornlämnings betydelse och karaktär. Enligt lagen är det förbjudet att förändra, ta bort, skada eller täcka över en fornlämning men i vissa fall kan länsstyrelsen ge tillstånd till ingrepp i fornlämningen.

Karta: Fornminnen

-  Område med fornlämning
-  Fornlämning punkt

Kulturskyddad bebyggelse

q- eller k-märkning

Respektive kommun kan enligt plan- och bygglagen 8 kap. 13 § föreskriva att en byggnad som är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt inte får förvanskas. I detaljplanen eller områdesbestämmelserna gör man detta genom bestämmelser om varsamhet eller skydd för kulturmiljövärden. Generellt gäller också för särskilt värdefulla byggnader enligt 8 kap. 14 § att dess särskilda värden ska bevaras.

Skillnaden mellan skyddsbestämmelse, betecknad q, i detaljplan och varsamhetsbestämmelse, k, är att skyddsbestämmelsen ska bibehålla utförandet medan varsamhetsbestämmelsen ska bibehålla karaktären. Inom Hörby kommun har en mindre del av den äldre bebyggelsen skyddats genom bestämmelse i detaljplan, framför allt i Hörby centrum.



PLANER OCH PROGRAM

Kulturmiljöprogram för Skåne

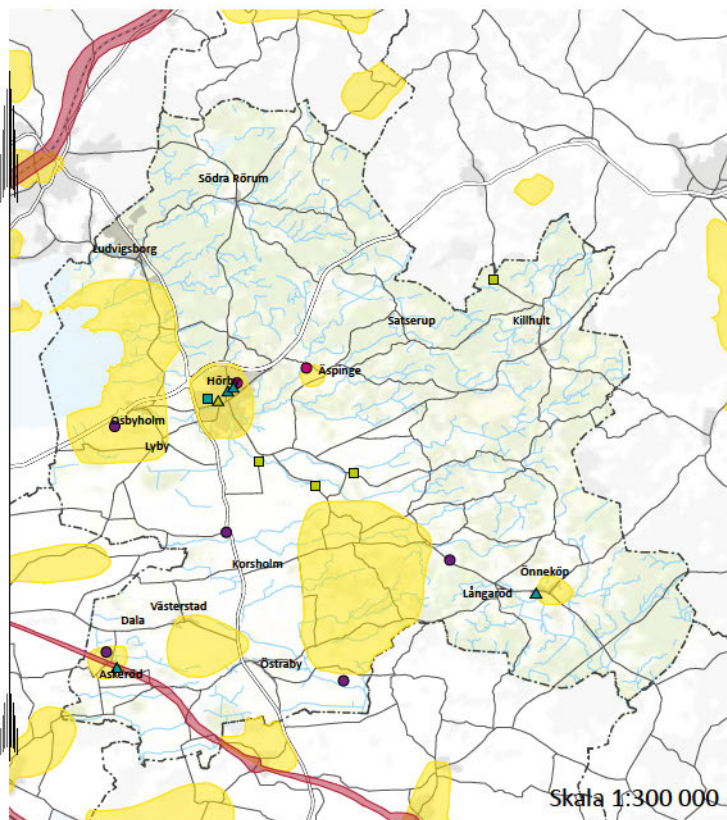
Skånes kulturmiljöprogram är i första hand ett regionalt kunskapsunderlag. Det består av tre delar: Särskilt värdefulla kulturmiljöer, Skånes historia och utveckling samt Skånes kulturmiljöprofil. Under temat "Särskilt värdefulla kulturmiljöer" finns länsstyrelsens urval av miljöer med kulturhistoriska värden vilka bör bevaras, vårdas och utvecklas.

De utpekade miljöerna i kulturmiljöprogrammet kan vara byggnader, men också markanvändning, fornlämningar, strukturer och immateriella samband med mera. Alla innehar de dock någon typ av kulturhistoriskt värde och uppvisar ett eller flera av begreppen kvalitet, autenticitet, pedagogiskt värde, sällsynthet och representativitet.

Kulturmiljöstråk är särskilt värdefulla kulturmiljöer som ofta omfattar stora landområden och därmed kräver mellankommunalt samarbete för att kunna vårdas och utvecklas i sin helhet.

Inom kommunen finns åtta särskilt värdefulla kulturmiljöer, en är kulturmiljöstråket Ystad – Eslövs järnväg och de andra är . Övriga är:

- Askeröd
- Hörby
- Nunnäs – Fulltofta – Osbyholm – Lyby
- Västerstad
- Äspinge
- Östra Sallerup – Sniberup – Hörby rundradiostation
- Önneköp



Karta: Kulturmiljöprogram för Skåne

-  Särskilt värdefull kulturmiljö
-  Kulturmiljöstråk
-  Broar
-  Brännerier
-  Folkets hus
-  Marknadsplatser
-  Mejerier
-  Möllor

Bevarandeplan för Hörby centrum

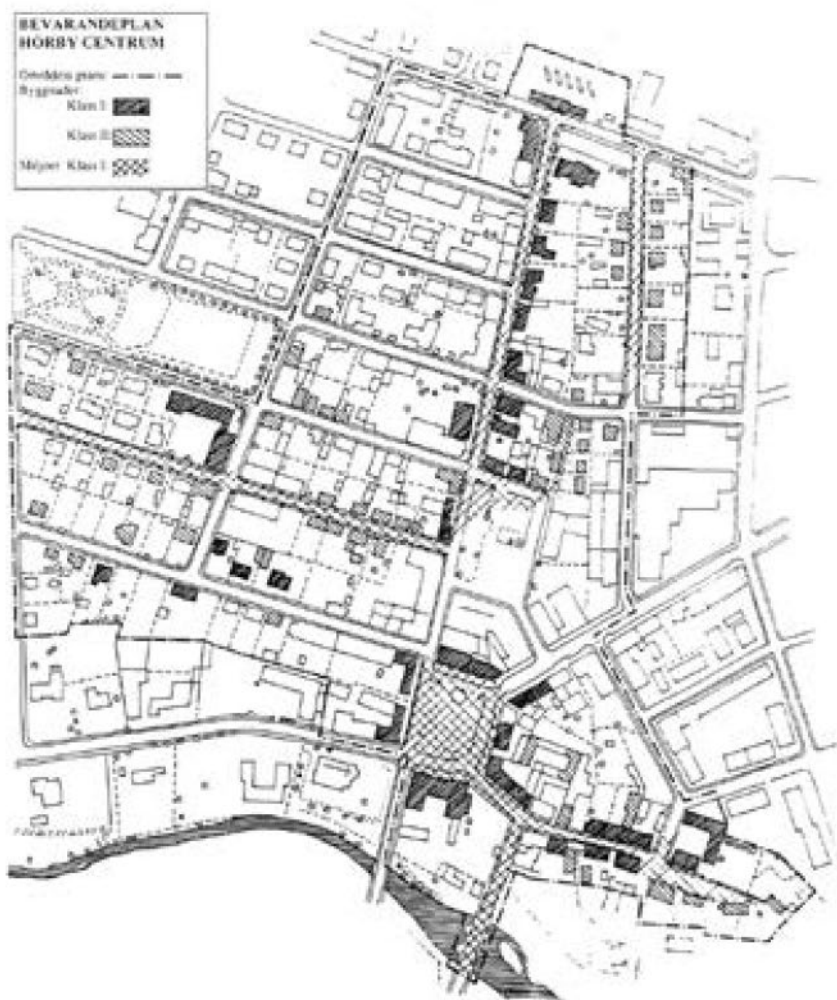
Kommunen tog 1992 fram ett bevarandeprogram för Hörby tätort. 20 mest centrala kvarter som planeringsunderlag och råd och anvisningar till fastighetsägarna. Bevarandeplanen ger en kort beskrivning av respektive kvarter och redovisar uppgifter om aktuella kartbladsnummer, gällande detaljplaner och byggnadsnämndens planberednings protokollnummer för ytterligare dokumentation.

Bevarandeplanen klassificerar varje fastighet (klass I och II) baserat på den kulturhistoriska inventering som

landsantikvarien i M-län genomförde 1980–1984. Klass I innefattar byggnader som är oersättliga och ska bevaras. Klass II innehåller byggnader som är värdefulla, vars yttre bör bevaras och som inte utan tvingade skäl kan förändras väsentligt eller rivas.

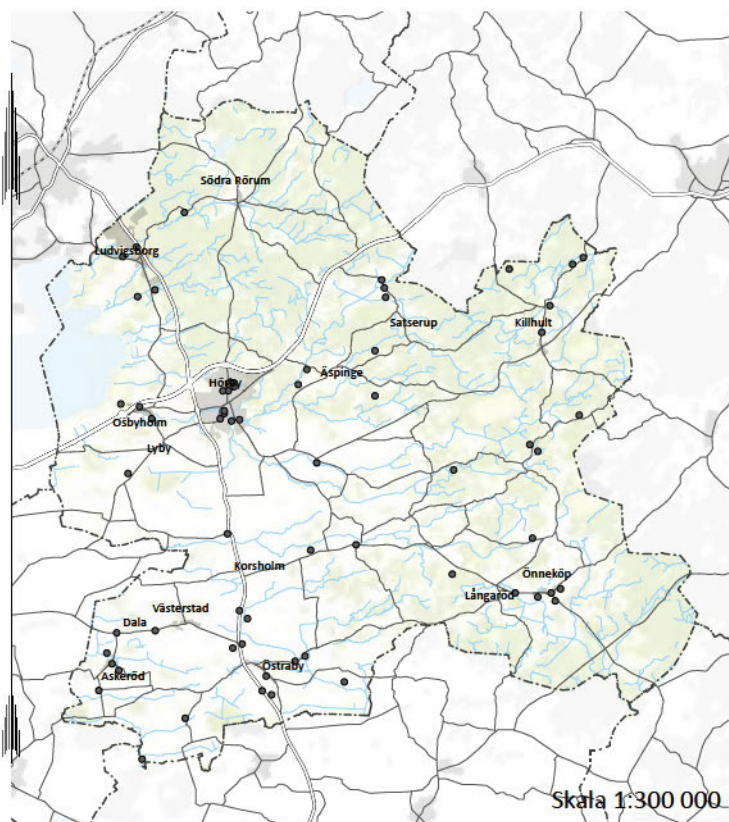
Underlaget har inte blivit antaget av kommunfullmäktige men dess riktlinjer följs i den mån det är möjligt.

Byggnadsnämnden har under våren 2015 gett plan- och bygghuset i uppdrag att ta fram ett nytt och mer heltäckande karaktärsprogram för Hörby tätort.



Industriminnen

Under hösten 1977 utförde Skånes hembygdsförbund i samarbete med Riksantikvarieämbetet en totalinventering och klassificering av alla industribyggnader uppförda före 1940 i dåvarande Malmöhus län. Av alla inventerade industribyggnader i Hörby kommun bedömdes 64 vara värda att bevara, men flera av de byggnader som pekades ut 1977 är i dag rivna eller kraftigt förvanskade. Underlaget är trots detta värdefullt ur kulturhistorisk synpunkt i samband med till exempel bygglövsprövning.



Karta: Industriminnen

● Industriminnen i Hörby kommun



Område utpekad i Kulturmiljöprogram för Skåne, Askeröd.